

Aleg. 592

Sprawozdanie

Komisji prawniczej o sprawozdaniu z czynności departamentu VI. Wydziału krajowego za czas od 1. lipca 1904 do 30. czerwca 1905 r.

Wysoki Sejmie!

W roku objętym sprawozdaniem Wydziału krajowego z czynności departamentu VI., do zakresu czynności tego departamentu przybył jeden dział nowy, a to zarząd krajowym funduszem sierocym, powstałym z udziału kraju w nadwyżkach z obrotu zbiorowych kas sierocych, przekazanych krajowi ustawą państwową z 3. czerwca 1901 l. 62 dz. p. p.

Dział ten zdaje się przysparza departamentowi VI. dość wiele pracy, bo podczas gdy w okresie objętym sprawozdaniem zeszłorocznym t. j. w czasie od 1. listopada 1902 po koniec czerwca 1904 a zatem w ciągu 20 miesięcy wpłynęło do tego departamentu 6.335 exhibitów, w okresie 12 miesięcznym od 1. lipca 1904 po dzień 30. czerwca 1905 wpłynęło 5.873 exhibitów, które wszystkie zostały załatwione.

To powiększenie liczby exhibitów spowodować miał dział krajowego funduszu sierociego.

Załatwienie exhibitów nie znaczy jednak, że wszystkie sprawy tymi exhibitami poruszone merytorycznie były załatwione i do skutku doprowadzone, owszem z treści sprawozdania Wydziału krajowego dowiadujemy się, że wiele bardzo ważnych spraw zostaje w zawieszeniu i ukończenia ostatecznego doczekać się nie może.

Tak samo jak w zeszłym roku Komisya prawnicza robiła ubolewania godne spostrzeżenie, że c. k. Rząd na liczne uchwały Sejmu i odezwy Wydziału krajowego nawet odpowiedzi nie daje, i że także w tegorocznym sprawozdaniu Wydziału krajowego aż nadto często zdybujemy się z uwagą: „na to odpowiedź Rządu dotąd nie nadeszła“.

Co do poszczególnych spraw poruszonych w sprawozdaniu Wydziału krajowego z czynności departamentu VI. Komisya zauważa, że tak ważne dla kraju i z upragnieniem oczekiwane otwarcie nowych sądów obwodowych i powiatowych ani na krok naprzód nie postąpiło.

Dnia 27. października 1904 Wysoki Sejm uchwalił, że ponawia swoją uchwałę z dnia 19. października 1903 wzywającą c. k. Rząd, aby bezzwłocznie zarządził otwarcie sądu obwodowego w Czortkowie i sądu powiatowego w Jabłonowie, które cesarskiem rozporządzeniem z dnia 18. września 1899 zostały ustanowione, — i czynił przygotowania do jak najspieszniejszego utworzenia całego szeregu sądów obwodowych i powiatowych uchwałami Wysokiego Sejmu z lat 1897, 1899 i 1900 wskazanych; ale na tę zeszłoroczną uchwałę Wysokiego Sejmu c. k. Rząd nawet odpowiedzi nie dał.

Jest to tem smutniejszem, ile że c. k. Rząd na otwarcie sądów w Czortkowie i Jabłonowie jeszcze w roku 1899 otrzymał zezwolenie cesarskie, i że po upływie lat 6 postanowienie cesarskie jeszcze wykonaniem nie jest.

W ciągu roku 1905 jeden jedyny sąd powiatowy w Bołszowcach został aktywowany, do czego c. k. Rząd potrzebywał aż 6 lat czasu, bo ustanowienie tego sądu w zasadzie nastąpiło jeszcze rozporządzeniem ministerstwa sprawiedliwości z dnia 24. września 1899 Nr. 189 dz. p. p.

Sądy obwodowe i powiatowe, o których otwarciu względnie ustanowienie Sejm dotąd się upominał, stanowią minimum żądań i potrzeb kraju.

W licznych petycyach ludność domaga się uporeczywie otwarcia wielu nowych sądów, co do których Sejm jeszcze uchwał nie powziął.

C. k. Rząd wprawdzie oświadczył, że póki dawniej uchwalone sądy nie będą aktywowane, o kreowaniu dalszych nowych sądów mowy być nie może; to jednak nie uwalnia Rządu od obowiązku czuwania nad tem, jakie pod tym względem zachodzą potrzeby i uzasadnione życzenia ludności, aby wymiar sprawiedliwości mógł się odbywać prawidłowo i bez nadmiernych kosztów i niedogodności ludności, i w tym celu na czas przeprowadzać potrzebne dochodzenia, tak aby materiały do ewentualnego tworzenia nowych sądów były przygotowane i by w chwili gdy sądy dotąd uchwalone będą aktywowane, można przystąpić do dalszej akcji pomnożenia sądów, w które kraj nasz tak skąpo wyposażono.

Taka akcja przygotowawcza tem bardziej jest potrzebną, ile że cała czynność Rządu w tym kierunku żółwim postępuje krokiem.

Komisya wnosi przeto na uchwalenie rezolucyi tu niżej pod 2 wyrażonej.

Do rzędu spraw, na które Rząd dotąd nawet nie odpowiedział, należą także rezolucye sejmowe z dnia 31. października 1904 dotyczące budowy gmachów rządowych dla sądów naszego kraju, i z dnia 2. listopada 1904 dotyczące powołania do władz i trybunałów centralnych odpowiedniej do ilości spraw galicyjskich ilości urzędników i referentów z pośród urzędników kraju naszego. Spraw tych z oka spuścić nie należy i urgować je potrzeba.

Inne sprawy terytorjalne w sprawozdaniu Wydziału krajowego poruszone nie nastrożają Komisji sposobności do jakichkolwiek uwag.

W sprawach odnoszących się do żandarmerji dowiadujemy się ze sprawozdania Wydziału krajowego, że Rząd nie uwzględnił rezolucyi Wysokiego Sejmu z dnia 27. października 1904 żądającej zmiany ustawy o ponoszeniu kosztów kwaterek żandarmerji, podając że w „obecnej chwili jest rzeczą niemożliwą uregulować na nowo postanowień dotyczącej ustawy“.

Skoro rząd zmianę ustawy o kwaterek żandarmerji tylko „w obecnej chwili za niemożliwą“ uważa, nie wyklucza więc możności zmiany w chwili sposobniejszej, jest pożądanem, aby Wydział krajowy tę ważną dla skarbu krajowego sprawę ciągle miał na oku i w odpowiedniej porze ją ponawiał, względnie Sejmowi wnioski swoje przedłożył.

Z zadowoleniem przyjąć należy oświadczenie rządu, że przy zakupnie przedmiotów potrzebnych dla żandarmerji uwzględni przemysł krajowy.

Uwolnieniem budynku dla żandarmerji w Czortkowie od podatku domowego stało się zadość przepisom ustawy, nad których przestrzeganiem Wydział krajowy zawsze czuwa.

Z uznaniem podnieść należy, że Wydział krajowy czuwa nad możliwym umniejszeniem kosztów utrzymania budynku dla żandarmerji we Lwowie i występuje energicznie przeciw nadużyciom niektórych lokatorów.

W sprawie zaprowadzenia oświetlenia elektrycznego i dostarczania wody do picia w gmachu żandarmerji we Lwowie, Wydział krajowy postępował prawidłowo i oględnie.

Sprawa dotycząca kwoty 100.000 K zaoszczędzonej przez c. k. 5 komendę żandarmerji z wypłaconego przez kraj ryczałtu na różne wydatki, znajduje się na dobrej drodze.

Dowiadujemy się bowiem ze sprawozdania Wydziału krajowego, że rząd wprowadził w roku 1904 nowy sposób corocznego obrachunku między funduszem krajowym i funduszem kwaterek żandarmerji, według którego fundusz kwaterekowy składa rachunek z otrzymanego z funduszu krajowego ryczałtu i ewentualną nadwyżkę dochodu przyjmuje w zamknięciu rachunków jako pozostałość kasową i ją funduszowi krajowemu zwraca.

Tem samem uznał c. k. rząd, że ryczałt wypłacony nie staje się bezwarunkowo własnością c. k. żandarmerji, lecz pozostałe i niezużyte dla żandarmerji kwoty są własnością funduszu krajowego i temuż zwracane być mają.

Nagromadzonych oszczędności 100.000 K c. k. rząd nie uważa za swoją własność, ponieważ procenta z tego kapitału do preliminarza funduszu kwaterekowego jako dochód wciąga.

W sprawach propinacyjnych przedłożone zostały osobne sprawozdania, które właściwym komisjom zostały przekazane i tam będą załatwione.

Sprawy szupasowe traktowane były prawidłowo. Tak samo sprawy odnoszące się do gmachu sejmowego.

W sprawach wojskowych zauważa się, że na uchwałę sejmową z dnia 27. października 1904, żądającą uwolnienia gmin od wydatków w gotówce ponoszonych przy współdziałaniu ich w sprawach wojskowych, odpowiedź rządu nie nadeszła.

Ponieważ sprawa dla gmin jest ważną, Wydział krajowy zapewne nie omieszka załatwienia uchwały sejmowej urgować.

Rozdział fundacyi inwalidów z lat 1813—1815 między Galicyę i Bukowinę przeprowadzono zupełnie prawidłowo.

Uchwała Wysokiego Sejmu z dnia 27. października 1904 dotyczy reformy postępowania sądowego niespornego nie doczekała się wprawdzie odpowiedzi rządu, jednakowoż rzecz jest zbyt doniosłą, aby w krótkim czasie, jaki od powzięcia uchwały upłynął, mogła być załatwioną, i dlatego Komisya nie uważa za stosowne ponowienie już teraz tej uchwały, która zresztą nie przedstawia nic nowego, gdyż kilkanaście razy już była powziętą.

O krajowym funduszu sierocym przedłożył Wydział krajowy osobne sprawozdanie, które w innej komisji jest załatwionem.

Że c. k. rząd na uchwałę Wysokiego Sejmu z dnia 4. listopada 1904 dotyczącą uchylecia wadliwości w wykonywaniu ustaw i przepisów podatkowych i należyłościowych tak prędko odpowiedzi nie da, było do przewidzenia.

Zdaniem Komisji sprawa jest zbyt ważną, aby Wydział krajowy mógł na tem poprzestać, a byłoby pożądanem, aby Wydział krajowy na tę sprawę zwrócił szczególną uwagę i w drodze, jaką uzna za stosowną, usilnie się starał u c. k. rządu, aby tenże uchwałę sejmową wykonał.

Komisya wyraża nadzieję, że uwaga ta wystarczy dla pobudzenia Wydziału krajowego do energicznej akcji, i dlatego Komisya osobnej rezolucyi nie proponuje.

Uwolnienie gmin od ciężaru doręczania pism urzędowych w sprawach podatkowych, jest dla gmin sprawą nie małej doniosłości; rzeczą Wydziału krajowego będzie nie poprzestać na odmownej odpowiedzi c. k. prezydium krajowej Dyrekcyi skarbu z dnia 13. lutego 1905 L. 6.187, lecz należałoby sprawę w duchu wywodów pisma Wydziału krajowego z dnia 24. października 1904 LW. 103.620 dalej persekwować.

Sprawa założenia kolonii poprawczej dla małoletnich przestępców jest niezawodnie jedną z najpilniejszych i najdonioślejszych, jakie kraj ze względów społecznych, w celu umoralnienia ludności i zapobieżenia mnożeniu się zbrodni, przeprowadzić ma

Sprawa ta już od długiego szeregu lat zajmuje Sejm który w zeszłym roku uchwałą z dnia 31. października 1904 załatwiając wniosek posła Maryewskiego, wydał Wydziałowi krajowemu polecenie i dyrektywy, jak dalej w tym przedmiocie ma postępować.

Niestety zrealizowanie projektu założenia takiej kolonii w roku sprawozdawczym ani na krok naprzód nie postąpiło, owszem znacznie zostało cofniętem.

Skoro bowiem Wydział krajowy w myśl dawniejszej uchwały sejmowej zarzucił pierwotny projekt nabycia majątności Bylice na cele kolonii poprawczej, i dopiero ma zamiar szukać za inną majątnością — sprawa znajduje się obecnie na tym samym punkcie, na którym stała przed kilku laty, a cały długi czas od powzięcia zamiaru nabycia majątności Bylice aż do tej chwili jest stracony.

Rzecz sama zaś jest nagła i dalszej zwłoki nie cierpi..

Trzeba tedy zerwać z dotychczasowym sposobem traktowania tej rzeczy, zabrać się energicznie do rozwiązania tak ważnego zagadnienia i szybkim tempem działać.

Rezolucyi osobnej Komisya nie proponuje, albowiem sprawa ta była traktowaną z powodu petycyi miasta Krakowa w Komisji administracyjnej i tam sprawozdaniem do Ls. 3.041/905 załatwioną.

Uchwała Wysokiego Sejmu z dnia 11. listopada 1904 w sprawie emigracyjnej powzięta, pozostała tak, jak wiele innych, czysto akademickiem życzeniem, gdyż Rząd żadnej na nią nie dał odpowiedzi. I ta sprawa jest zbyt ważną, aby na

powzięciu tej uchwały poprzestać, lecz rzeczą będzie Wydziału krajowego wykonanie uchwały zeszłorocznej energicznie popierać.

W sprawie poboru krajowych opłat konsumcyjnych zaszedł wypa-dek, natury zasadniczej i nie małej dla Skarbu krajowego doniosłości. C. k. krajowa Dyrekcyja Skarbu we Lwowie rozporządzeniem z dnia 15. września 1902 L. 76.655 do Dyrekcyi okręgów skarbowych we Lwowie i Krakowie wydanem, zarządziła wymiar i pobór krajowej opłaty od piwa w zamkniętych miastach Lwowie i Krakowie, w sposób — zdaniem Wydziału krajowego — niezgodny z przepisami ustawy z dnia 4. lipca 1899 Nr. 93, Dz. u. kr. i dla Skarbu krajowego szkodliwy. Temu zarządzeniu sprzeciwił się Wydział krajowy pismem z dnia 6. lutego 1903 LW. 8.662, domagając się cofnięcia rozporządzenia c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu we Lwowie i wynagrodzenia ubytku w dochodach funduszu krajowego, owem rozporządzeniem c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu spowodowanego.

W toku instancyi sprawa dostała się do c. k. Ministerstwa Skarbu, które reskrytem z dnia 9. kwietnia 1903 L. 24.054 uchyliło zaocepione przez Wydział krajowy rozporządzenie c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu z dnia 15. września 1902 L. 76.655 a to z powodu, że do rozstrzygnięcia pytania, w jaki sposób, względnie w jakiej wysokości opłata krajowa od piwa ma być wymierzana i pobierana, nie władze skarbowe są powołane.

Opierając się na tej decyzji Ministerstwa Skarbu Wydział krajowy pismem z dnia 30. kwietnia 1903 L. 35.912 udał się do c. k. krajowej Dyrekcyi Skarbu z zapytaniem, czy i jakie zarządzenia poczyniła ta Dyrekcyja, iżby ubytek w dochodach funduszu krajowego rozporządzeniem z dnia 15. września 1902 L. 76.655 spowodowany, został wyrównany.

Na to odpowiedziała krajowa Dyrekcyja Skarbu pismem z dnia 11. maja 1903 L. 55.840, że wobec tego, że władze skarbowe nie są właściwe do rozstrzygnięcia pytania, w jakiej wysokości opłaty konsumcyjne krajowe mają być pobierane, ona nie nie zarządzi, póki ta kwestya przez Władze właściwe prawomocnie rozstrzygniętą nie będzie.

Na przedstawienie Wydziału krajowego z dnia 14. maja 1903 LW. 41.744 c. k. Namiestnictwo rezolucją z dnia 24. listopada 1904 L. 148.966 odmówiło merytorycznego załatwienia tej sprawy, odsyłając Wydział krajowy do Władzy politycznej I. instancyi t. j. do Magistratów Lwowa i Krakowa.

Przeciw tej rezolucyi c. k. Namiestnictwa wniósł Wydział krajowy rekurs do Ministerstwa spraw wewnętrznych.

Już po zamknięciu sprawozdania z czynności VI. Departamentu Wydziału krajowego nadeszła decyzja ministeryalna z dnia 23. czerwca 1905 L. 6.092, którą rezolucyę c. k. Namiestnictwa z dnia 24. listopada 1904 L. 148.966 zatwierdzono.

Z całego przebiegu tej sprawy i z motywów orzeczeń c. k. Namiestnictwa i c. k. Ministerstwa spraw wewnętrznych wynika, że władze rządowe są zdania, iż Wydział krajowy sam jest powołany do oznaczenia wysokości opłaty krajowej od piwa i poboru opłat w tej wysokości u c. k. Władz skarbowych się domagać, zaś Władza ta musi wezwaniu Wydziału krajowego zadość uczynić.

Dopiero gdyby strona opodatkowana czuła się pokrzywdzoną wymiarem podatku przez Wydział krajowy zarządzonym, strona ta może się udać do Władzy politycznej I. instancyi o rozstrzygnięcie sporu między stroną a funduszem krajowym powstałego i Władza ta polityczna rzecz w toku instancyi rozstrzyga.

Zasady te są dla funduszu krajowego korzystne i Wydział krajowy już poczynił kroki, aby je w życie wprowadzić i aby otrzymać wynagrodzenie ubytku w dochodach, przez nielegalne zarządzenie Władzy skarbowej z roku 1902 powstałego.

Tej drogi i nadal w tej sprawie trzymać się należy.

Komisyja prawnicza wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego z czynności Departamentu VI. za czas od 1. lipca 1904 po koniec czerwca 1905.

2. Sejm ponawia uchwały swoje z dnia 19. października 1903 i 27. października 1904 dotyczące otwarcia nowych sądów obwodowych i powiatowych i wzywa ponownie c. k. Rząd, aby:

a) zarządził bezzwłocznie otwarcie sądu obwodowego w Czortkowie i sądu powiatowego w Jabłonowie, które już cesarskiem rozporządzeniem z 18. września 1899 są ustanowione;

b) po myśli uchwał sejmowych z dnia 15. lutego 1897, 10. marca 1899 i 28. kwietnia 1900 roku poczynił jak najspieszniej przygotowania do utworzenia sądów obwodowych w Białej, Bochni, Nowym Targu, Mielcu, Jarosławiu i Żółkwi, tudzież sądów powiatowych w Baranowie, Majdanie, Rudniku, Jagielnicy, Jezierzanach, Krasnej, Podkamieniu, Strzeliskach nowych, Uścierykach i Zawałowie;

c) zbadał, czy zachodzi potrzeba utworzenia nowych sądów powiatowych w Toporowie, Rybotyczach, Kozłowie, Chorostkowie, Człobowie, Narołu i Skale, o które dotyczące gminy petycyami do Ls. 1.803, 1.850, 1.986, 3.354, 3.428, 3.771, 2.812, 3.394, 3.780 i 4.212 ex 1905 upraszają.

Rezolucją tą załatwione zostają petycje do Ls. 1.803, 1.850, 1.986, 3.354, 3.428, 3.771, 2.417, 2.812, 3.394, 3.651, 3.704, 3.780 i 4.212 ex 1905.

Przewodniczący:
Wład. Czaykowski.

Sprawozdawca:
Fruchtman.

